

Datum

2 mei 2024

Onderwerp

VNG-inbreng voor CD Participatiewet 14 mei

Geachte dames en heren,

Op dinsdag 14 mei debatteert u met demissionair minister Schouten over de Participatiewet. De wet zal de komende jaren worden herzien, waarbij drie sporen worden bewandeld om de gestelde doelen te halen. We zijn blij met de eerste stappen in Spoor 1, een set wetswijzigingen om gemeenten beter in staat te stellen ondersteuning te bieden op het terrein van inkomen, re-integratie en participatie. Van onze kant werken we aan het versterken van het vakmanschap conform Spoor 3.

Maar dit alles heeft alleen succes wanneer we ook werk maken van Spoor 2, een grondige en fundamentele herziening van de Participatiewet. Daarom roepen wij u tot het volgende op:

1. Maak voort met de fundamentele herziening van de Participatiewet en behandel het wetsvoorstel 'Participatiewet in Balans' met urgentie;
2. Bevorder de bestaanszekerheid van mensen door na de herziening van de Participatiewet gemeenten meer in positie te brengen mensen te helpen;
3. Bezie de herziening van de Participatiewet in samenhang met overige leefgebieden in het sociale domein,

Fundamentele herziening van de Participatiewet

De huidige Participatiewet is inherent complex en kent verschillende regelingen voor verschillende doelgroepen (o.a. bijstandsgerechtigden, jonggehandicapten, mensen met een beperking die extra ondersteuning nodig hebben). In 2019 bleek uit een uitgebreide evaluatie van de Participatiewet door het [SCP](#) dat de wet niet goed werkt. Belangrijke conclusies waren dat de wet voor de meeste groepen niet of nauwelijks leidt tot meer werk of zelfs maar tot een kleinere afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast knelt de financiering zodanig dat gemeenten zich genoodzaakt zien om vooral mensen met een kleine afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden naar werk. De aanzienlijke groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is hiervan de dupe en staat (nog) langer aan de kant. Dit is allesbehalve wenselijk. De Participatiewet verliest op deze manier zijn vangnetfunctie.

De vele pogingen om de wet te verbeteren hebben geleid tot meer complexiteit voor zowel de inwoner als de uitvoerende professional. In onze ogen zijn de gebreken niet op te lossen door hier en daar pleisters te plakken. Een fundamentele herziening is noodzakelijk. We roepen u daarom nadrukkelijk op om het wetsvoorstel 'Participatiewet in Balans' snel te behandelen en vervolgens vaart te maken met de fundamentele herziening, met daarbij oog voor de uitvoerbaarheid en de samenhang met het gehele sociale zekerheidsstelsel.

Bestaanszekerheid

Het is noodzaak mensen bestaanszekerheid te bieden en dat doet deze wet nu niet: er zitten te veel onzekerheden in. Wij zijn er daarom voor dat na fundamentele herziening gemeenten meer in positie worden gebracht om mensen perspectief te bieden aan de maatschappij deel te nemen, met voldoende ruimte voor onder andere passende ondersteuning naar (begeleid) werk, vrijwilligerswerk, opleiding, omscholing of mantelzorg.

Zoals gezegd zitten er te veel onzekerheden in de Participatiewet. Het verrekenen van inkomsten is voor een inwoner nu niet te overzien en dat geldt ook voor professionals van een gemeente. De samenhang tussen verschillende inkomsten en uitgaven, zoals een bijstandsuitkering, inkomsten uit werk en toeslagen, en zeker met verrekeningen is onduidelijk. Ondanks dat er vanuit de ministeries hard gewerkt wordt binnen diverse programma's om genoemde knelpunten aan te pakken, is daarmee de bestaanszekerheid op korte termijn nog niet geborgd. Hier moeten we samen de schouders onder zetten voor zowel de korte als de lange termijn.

Het verminderen van onzekerheden is een belangrijke bouwsteen voor het [Deltaplan](#) bestaanszekerheid waarin fundamentele veranderingen in het stelsel van bestaanszekerheid worden gemaakt voor de komende tien jaar. Het is belangrijk om hier nú aan te werken in zowel korte als lange termijn stappen. De [verklaring van de Top Bestaanszeker Nederland](#) is hiervoor het uitgangspunt. De verklaring hebben wij opgesteld met departementen en publieke dienstverleners. Dit werd op de Top Bestaanszeker Nederland breed gedragen door inwoners, de wetenschap en maatschappelijke organisaties.

Samenhang leefgebieden sociaal domein

Inwoners komen de overheid op allerlei manieren tegen in het leven. Voor de ondersteuning van inwoners in de bijstand spelen geregeld vraagstukken die voorbijgaan aan de scope van de Participatiewet. Zo ontmoet een inwoner de overheid ook bij schulden, mentale, sociale of fysieke problemen, scholingsvraagstukken en op het gebied van veiligheid. Passende ondersteuning komt voort uit afstemming en samenhang tussen deze leefgebieden. Een fundamentele herziene Participatiewet ademt ruimte om die afstemming vorm te geven, rekening houdend met het doenvermogen van de inwoner. Wij doen hierbij ook een beroep op u om dit mogelijk te maken.